

ALMANYA'DA KOALİSYON GÖRÜŞMELERİNİN ARDINDAN YENİ FEDERAL HÜKÜMETE DOĞRU

M. ERKUT AYVAZ

- ♦ 23 Şubat 2025 Federal Meclis seçimlerinin ardından gerçekleşen koalisyon görüşmelerinde süreç nasıl ilerledi?
- ♦ Koalisyon görüşmelerinde hangi sonuçlar öne çıktı?
- ♦ Yeni federal hükümet ne zaman kurulacak ve bundan sonraki süreç için neler bekleniyor?

Almanya'da 23 Şubat 2025'te gerçekleşen Federal Meclis erken seçimlerinin ardından yaklaşık bir buçuk aylık süreç sonunda Hristiyan Birlik (CDU/CSU) partileri ile Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD) arasında mutabakat sağlanabildi.¹ Böylelikle önümüzdeki haftalarda kurulması beklenen yeni bir federal hükümete daha da yaklaşmış oldu. Önceki yasama döneminde ana muhalefet konumunda yer alan CDU/CSU seçimleri partinin beklentilerinin aksine yalnızca kısmi bir oy artışıyla birinci sırada tamamlamış ve koalisyon görüşmelerinin son derece hızlı bir şekilde sonuçlandırılmasında ısrarcı olmuştu.² Ancak süreç esnasında ihtilafı konular için daha fazla zamana ihtiyaç duyulduğu gerçeği de kabul edildi.

CDU/CSU'nun ikili koalisyon için anlaştığı SPD ise seçimlerde tarihinin en kötü sonucuna ulaştı. Bu durum SPD ve yönetiminin geleceğiyle ilgili de soru işaretlerini gündeme getirmişti. Nitekim yeni hükümet kurulana kadar görevine devam edecek olan fakat

SPD'deki başarısızlıkla öncelikli ilişkilendirilen Şansölye Olaf Scholz (SPD) gerçekleştirilen koalisyon ön görüşmeleri ve sonrasındaki koalisyon görüşmelerinde herhangi bir rol almayacağını ve muhtemel yeni "büyük koalisyon" da da görev almayacağını peşinen açıklamıştı.³ Ancak olumsuz seçim sonuçlarıyla ilgili diğer SPD'li yöneticilerin ne gibi kişisel kararlara yönelecekleri sorusunun ise şimdilik netleşmemesiyle birlikte Haziran'da yapılması planlanan SPD parti kongresinde partide kapsamlı bir değişikliğe gidileceğinin sinyalleri verilmektedir.⁴

Şubat'ın son haftasından itibaren –bir önceki üç partili kırılğan koalisyona liderlik etmiş olan ancak seçimlerde ciddi bir gerileme yaşayan– SPD ile seçimin galibi CDU/CSU arasında koalisyon ön görüşmeleri başlamıştır. Mart başında ön görüşmelerde sağlanan

1 Erbil Başay, "Almanya'da CDU/CSU ile SPD Koalisyon Hükümeti Kurmak için Anlaştı", Anadolu Ajansı, 9 Nisan 2025.

2 "Regierungsbildung nach der Wahl: Union drängt auf rasche Gespräche mit SPD", zdf.de, 25 Şubat 2025, <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/deutschland/bundestagswahl-koalition-gespraech-spd-cdu-csu-soe-der-100.html>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

3 "Reaktionen auf Hochrechnungen: Scholz spricht von 'bitterem' Ergebnis-AfD jubelt", tagesschau.de, 23 Şubat 2025, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestagswahl/parteien/reaktionen-hochrechnungen-100.html>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

4 "Sommer statt Spätherbst: SPD will Bundesparteitag schon im Juni abhalten", spiegel.de, 3 Mart 2025, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/spd-matthias-miersch-kuendigt-vorverlegung-des-bundesparteitags-zur-diskussion-der-erneuerung-an-a-85db8c23-5bbe-4a39-9341-a0a-159657a16>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

M. ERKUT AYVAZ

Erlangen-Nürnberg Üniversitesi (Almanya) Siyaset Bilimi ve Kamu Hukuku bölümlerinden 2011'de mezun oldu. DAAD bursu ile Duke University (ABD) Siyaset Bilimi departmanında 2012-2013 arasında eğitim aldı. ABD dönüşü 2014'te Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde master tezini bitirmesini müteakip mezun oldu. Çeşitli ulusal gazetelerde yayımlanmış yazıları bulunan Ayvaz, Otto-Friedrich-Universität Bamberg'te (Almanya) doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

mutabakata dair bir sonuç belgesi yayımlanmıştır.⁵ Geride bırakılan yaklaşık bir ay boyunca sürdürülen koalisyon görüşmelerinde ise çeşitli çalışma grupları çerçevesinde yoğunlaşmıştır.

YENİ KOALİSYONA GİDEN YOL

Yeni bir hükümetin kurulmasındaki kritik aşamaların geride bırakıldığı süreç esnasında yeni dönemde yapılması hedeflenen özellikle altyapı ve savunma alanlarındaki kapsamlı yatırımlara yönelik de seçim öncesindeki eski Meclis dağılımı baz alınarak önemli bir anayasal değişikliğe gidilmiştir. “Borç freni”nden muaf bir şekilde yeni borçlanmalara gidilmesinin önünü açma hedefi için Federal Mecliste üçte ikilik çoğunluk gerekmektedir. Ancak 21. yasama dönemindeki yeni Meclis dağılımında ne muhtemel yeni koalisyon ortakları CDU/CSU ve SPD ne de bu iki partiye ilaveten Yeşiller’in desteği yeni Mecliste ki üçte ikilik çoğunluğu aşmaya yetecekti. Özellikle AfD’nin seçim başarısı böyle bir denkleme neden olmuştur. Bu sebeple 25 Mart itibarıyla oluşturulan yeni Federal Meclis dağılımında üçte ikilik çoğunluğun yakalanamayacağı gerekçesiyle Almanya tarihinde ilk kez CDU/CSU ve SPD’nin yanı sıra Yeşiller seçimlerin yapılmasının ardından yeni Meclis toplanana kadar görevine devam eden eski Meclis dağılımını baz alarak bir anayasa değişikliğine gitmiştir. Böylelikle 500 milyar avro değerinde bir altyapı özel fonu oluşturulması ve savunma harcamalarının borç freninin dışında tutulması ilgili üç parti tarafından hayata geçirilmiştir.⁶

Yeşiller’in yeni federal koalisyonunda yer almayacak olmasına rağmen –muhtemel yeni koalisyon ortaklarından elde ettiği önemli bazı tavizlerle birlikte– ilgili anayasa değişikliğine destek verdiği belirtilmelidir. Böylelikle CDU Genel Başkanı Friedrich Merz lider-

liğinde oluşturulacak yeni koalisyonun 9 Nisan’da kamuoyuna duyurulan koalisyon anlaşmasının yanı sıra yeni ve ciddi boyuttaki borçlanmaları da hedefleyen bu anlaşmanın zemininde kurulacağı özellikle vurgulanmalıdır. Halbuki seçimlerin öncesinde ve kampanya sürecinin birçok aşamasında CDU/CSU ve bilhassa şansölye adayı Merz tarafından sıklıkla yeni borçların yapılmayacağı aksine mevcut bütçeyle hareket alanının mümkün olduğu ileri sürülmüş ve vaatlerde bulunulmuştur.⁷ Ancak özellikle ABD Başkanı Donald Trump’ın hem Ukrayna ile ilgili tartışmalı yaklaşımları hem de tüm dünyada etkileri bir hayli süre daha hissedilmesi beklenen “gümrük tarifeleri” meselesi sebebiyle Almanya’da da kapsamlı adımların atılmasının gerekli olduğu ileri sürülmüştür. Böylelikle SPD’nin söylemlerine yaklaşıldığı gözlenirken SPD de bu denkleme koalisyon ön görüşmelerinde lehine çevirmeyi başararak CDU/CSU’nun tavizlerde bulunmasını sağlamıştır. Merz’e yönelik özellikle bazı CDU/CSU çevrelerinden her ne olursa olsun mutlaka şansölye olma hedefiyle SPD’ye son derece kapsamlı tavizlerde bulunduğu eleştirileri de yöneltilmiştir. Ayrıca yapılan güncel anketlerde –CDU’nun muhtemeldir ki bu tavizkar olarak nitelendirilen yaklaşımı sebebiyle– aşırı sağcı AfD’nin seçimlerdeki yükseliş performansını sürdürdüğü ve neredeyse CDU/CSU’yu geçmek üzere⁸ olduğu da ileri sürülmüştür.

KOALİSYON ANLAŞMASINDA ÖNE ÇIKANLAR

Koalisyon anlaşmasına bakıldığında bilhassa enerji ve vergi alanlarında vatandaşların ve şirketlerin yükünün hafifletilmesinin hedeflenmesi dikkat çekmektedir. Üçlü koalisyon hükümeti döneminde hayata geçirilen “vatandaşlık parası” (*Bürgergeld*) isimli sosyal yardım konseptinin de CDU/CSU’nun seçim vaatlerinde özellikle vurgulandığı üzere yeniden düzenlenmesi

5 “Überblick: Sondierungen abgeschlossen: Was Union und SPD vereinbart haben”, tagesschau.de, 8 Mart 2025, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/abschluss-sondierungen-hintergrund-100.html>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

6 Erbil Başay ve Bahattin Gönültaş, “Almanya’da Meclis Milyarlarca Avroluk Kredi Paketini Onayladı”, Anadolu Ajansı, 18 Mart 2025.

7 M. Erkut Ayvaz, “Almanya’da 23 Şubat 2025 Federal Meclis Seçimleri”, *SETA Analiz*, Sayı: 438, (Şubat 2025).

8 “Almanya’da Aşırı Sağın Ayak Sesleri! AfD Arayı Kapattı”, *Hürriyet*, 4 Nisan 2025.

hedeflenmektedir.⁹ Ayrıca göç politikalarına ilişkin (örneğin sınırlarda geri çevirme gibi) daha sert önlemlerin hayata geçirileceği, sınır dışı etme işlemlerinin hızlandırılacağı ve güvenli ülke sayılarının artırılacağı ifade edilmektedir.

İltica konusunda CDU/CSU'nun SPD'ye tavizler verdirerek bazı sertlik yanlısı hususları kabul ettirdiği gözlenirken yine bir önceki dönem hayata geçirilen Vatandaşlık Yasası'na ilişkin reformda da yeniden bir düzenleme yapılması hedeflenmektedir. Çifte vatandaşlık gibi hususların devam edeceği ve böylelikle SPD'nin beklentilerinin kabul ettirilebildiği gözlenirken diğer yandan üç yıl içerisinde Alman vatandaşlığına hızlı bir şekilde geçme kolaylığının ise kaldırılacağı belirtilmektedir.¹⁰

Güvenlik ve savunma alanlarında da örneğin zorunlu askerlik uygulamasına geçilmektense şimdilik "gönüllü askerliğe" yönelik bir modelin hayata geçirileceği ve bir Ulusal Güvenlik Konseyinin kurulacağı koalisyon anlaşmasında yer almaktadır.¹¹

Türkiye ile ilişkilere de koalisyon anlaşmasında iki bölümde yer verilmiştir. Türkiye'nin NATO içerisinde "önemli stratejik ortak" olduğu belirtilirken hem AB'nin komşusu hem de Ortadoğu'da etkili bir aktör olduğuna işaret edilmiştir. Ayrıca Türkiye ile güvenlik politikalarından göç hususuna kadar jeopolitik hususlar karşısında birlikte hareket etme isteğine de yer verilirken¹² AB'nin dünyadaki rolü bölümünde ise eleştirel bir yaklaşım tercih edilmiştir.

Genel itibarıyla ikili ilişkilerin hem Merkel (CDU) hem de Scholz (SPD) hükümetleri dönemindeki denge ve devamlılık çerçevesinde sürdürülmesi-

nin yeni federal hükümet tarafından da öncelikli olarak tercih edileceği tahmin edilebilir.

Koalisyon anlaşmasına hem aşırı sağcı AfD hem de yeni Meclisteki diğer iki muhalif parti Yeşiller ve Sol Parti'den ise yetersizlik odağında eleştiriler yöneltilmiştir.¹³ Aşırı sağcılarının bilhassa CDU/CSU'ya yönelik eleştirileri ise SPD'ye tavizler verildiği ve seçim sürecinde iddia edilenin aksine gelinen aşamada ciddi politika değişikliklerinin olmayacağı yönündeki ithamlardır.

BUNDAN SONRAKİ SÜREÇ

Koalisyon anlaşmasının kamuoyuna duyurulmasının ardından Merz'in şansölyeliğine bir adım daha yaklaşıldığı söylenebilir. Öncelikle koalisyon anlaşmasının SPD'li parti üyeleri tarafından 30 Nisan'a kadar onaylanması beklenmektedir.¹⁴ Bununla birlikte CDU'nun da Nisan sonunda küçük ölçekte düzenlenmesi planlanan bir parti kongresinde koalisyon anlaşmasını oylaması söz konusudur. Bu eşiklerin de aşılması sonrası muhtemelen Mayıs'ın başında Federal Mecliste Friedrich Merz'in (CDU) Almanya'nın yeni şansölyesi seçilmesi ve ardından yeni federal kabinenin açıklanması beklenmektedir.¹⁵

Kabinedeki isimler henüz kamuoyuyla paylaşılmasa da CDU'nun 6, kardeş parti CSU'nun 3 ve SPD'nin de 7 bakanlığı alacağı duyurulmuştur. Buna göre CDU'nun üstlenmesi beklenen –ve altmış yıldır ilk kez gerçekleşmesi açısından dikkat çeken– bakanlık Dışişleri Bakanlığı olacaktır.¹⁶ Geçmişteki büyük koalisyon tecrübeleri başta olmak üzere Almanya'daki hükümetlerde koalisyonun küçük ortağına verilen Dışişleri Bakanlığının ilk kez

9 "Koalitionsvertrag: Vier Appelle an eine stabile Regierung", tagesschau.de, 9 Nisan 2025, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestagswahl-koalitionsvertrag-cdu-csu-spd-100.html>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

10 "Almanya'da Koalisyon için Anlaşmalar! Hızlı Vatandaşlık Kaldırılıyor", *Hürriyet*, 10 Nisan 2025.

11 "Regierungsbildung: Union und SPD wollen Nationalen Sicherheitsrat", *zeit.de*, 9 Nisan 2025, <https://www.zeit.de/news/2025-04/09/union-und-spd-wollen-nationalen-sicherheitsrat>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

12 "Verantwortung für Deutschland: Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD – 21. Legislaturperiode", (Koalisyon Anlaşması), CDU, 9 Nisan 2025, s. 127, <https://www.cdu.de/app/uploads/2025/04/Koalitionsvertrag-2025.pdf>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

13 "Vorstellung des Koalitionsvertrags: Opposition und Verbände reagieren überwiegend enttäuscht", *deutschlandfunk.de*, 10 Nisan 2025, <https://www.deutschlandfunk.de/opposition-und-verbaende-reagieren-ueberwiegend-enttaeuscht-100.html>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

14 "Hintergrund: Koalitionsvertrag: Wie geht es nach der Einigung weiter?", *tagesschau.de*, 10 Nisan 2025, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/koalition-einigung-zeitplan-102.html>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2025).

15 "Yapacak Çok İşimiz Var' Diyerek Protokolü Tanıttı", *Hürriyet*, 10 Nisan 2025.

16 "Ortaklar Uzlaştı, Bakanlıklar Belli Oldu! İşte Yeni Kabine", *Hürriyet*, 9 Nisan 2025.

koalisyonun büyük ortağına bırakılacak olması dikkat çekmektedir. CDU lideri ve muhtemel şansölye Merz'in küresel kriz ve gelişmelerin yükselişte olduğu mevcut dönemde şansölyelik makamı ve Alman Dışişleri Bakanlığı arasında olası uyumsuzlukların

peşinen önlenmesi yaklaşımıyla böyle bir uyumluluk tercihinde ısrarcı olması muhtemeldir. Buna karşılık SPD'nin öne çıkan diğer kritik bakanlıklardan Federal Maliye ve Savunma bakanlıklarını üstlenecek olması da dikkate değerdir.

